

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 263/2011-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. S., Š., zastúpeného advokátkou JUDr. T. V., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 306/2011 z 23. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. S. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. mája 2011 doručená sťažnosť J. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 306/2011 z 23. marca 2011.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že „V súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Košice I. pod sp. zn. 22P 222/2009 som bol v procesnom postavení otca zaviazaný platiť na výživu(...) mesačne po 130,- € za dobu od 1. 10. 2009 do budúca, čím došlo k zvýšeniu výživného zo sumy 50,-€(...) sumu 130,- €. Dlhé výživné za dobu od 1. 10. 2009 do 31. 5. 2010 vo výške 640,- € súd mi povolil splácať v dvoch splátkach po 320,- €.

Súd zisťoval moje schopnosti, možnosti a majetkové pomery(...) dospel k záveru, že zodpovedajú výške výživného 130,- €, pretože mám len jednu vyživovaciu povinnosť, aj keď sa mi zárobok zvýšil len nepatrne, mám výdavky s platením leasingových splátok za osobné motorové vozidlo vo výške 203,78 € a výdavky so splácaním pôžičky 323,- €, ktoré nebolo nutné vynaložiť v zmysle § 62 ods. 5 Zák. o rodine, majetok nemám. Súd zistil podstatnú zmenu pomerov na strane maloletej a to zhoršenie zdravotného stavu a s tým súvisiace výdavky, čo pokladal za rozhodujúce a výživné zvýšil tak, ako je uvedené vo výroku.

Proti tomuto rozsudku som podal odvolanie v ktorom som namietal, že súd prvého stupňa nezistil skutkový stav veci úplne, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V priebehu konania som preukázal, že mám príjem z pracovného pomeru vo výške 651,- € , moje výdavky v priebehu mesiaca, vrátane doposiaľ plateného výživného, som dokladoval vo výške 420,14 €. Výdavky splatením pôžičky, ktorú som prevzal vo výške 60 000,- Sk na nákup nábytku a domácich spotrebičov som bol nútený vynaložiť, pretože matka vzala zo spoločného bytu kompletne zariadenie. Takisto aj osobné motorové vozidlo, ktoré som si vzal na výhodný leasing, potrebujem nutne na cestu do práce, pretože hromadná doprava z miesta môjho pobytu do práce nie je dostatočne zabezpečená. Pokiaľ ide o matku, súd len uviedol jej osobné a majetkové pomery podľa udania matky bez toho, aby sa nimi bližšie zaoberal, vyžiadal doklady a aby následne zhodnotil vykonané dôkazy. (...)

Porušovateľ rozhodol o odvolaní proti vyššie uvedenému rozsudku súdu prvého stupňa tak, že dňa 23. 3. 2011 rozsudkom č. k. 8CoP/306/2010 potvrdil rozsudok vo všetkých jeho výrokoch. (...)

Porušovateľ v odôvodnení napadnutého rozsudku opätovne poukázal na ust. § 62 ods. 5 Zákona o rodine, podľa ktorého je rodič povinný rešpektovať vyživovaciu povinnosť a svoje výdavky usmerniť tak, aby plnenie vyživovacej povinnosti nebolo ohrozené. (...)

Keďže porušovateľ dospel k záveru, že mám vyššie príjmy a lepšiu finančnú situáciu, ako ju uvádzam a dokladujem v priebehu súdneho konania, nezaoberal sa už mojimi námietkami v odvolaní, že leasingové splátky a splátky pôžičky, ktorú som vzal na zariadenie bytu a predstavujú nevyhnuté výdavky na mojej strane a túto námietku už považoval za irelevantnú okolnosť.

Som toho názoru, že posúdenie skutkových okolností založených na omyle súdu je v rozpore s požiadavkou materiálnej ochrany práv zo strany súdnej moci.

Porušovateľ sa síce pozastavil nad tým, že som si vzal pôžičku vo výške 60 000,- Sk, a že mesačne platím splátku pôžičky, ktorá je v absolútnom nepomere k mojim príjmom a tiež k požičanej sume, avšak neoboznámil sa s mojou výpoveďou v priebehu konania i mojím písomným vyjadrením, ktorým som dokladoval moje výdavky i zmluvou o pôžičke.

Ak by takýmto spôsobom vykonal dokazovanie v odvolacom konaní zistil by, že ja nesplácam pôžičku vo výške 323,- € mesačne ale 31,36 € (945,- Sk). Porušovateľ by potom nemohol dospieť k záveru, ktorý je v rozpore s vykonaným dokazovaním, že moja finančná situácia je lepšia ako ju prezentujem pred súdom prvého stupňa i v odvolacom konaní, pretože svedčia o tom moje výdavky, ktoré prevyšujú moje príjmy a nakoniec by nemohol dospieť k takej výške výživného pre mal. dieťa ako ju určil, a k takým dôvodom aké uviedol v rozsudku. Určením výživného vo výške 130,- € s vyššie uvedeným skutkovým odôvodnením, ktoré je v absolútnom rozpore s vykonaným dokazovaním a skutočným stavom veci, porušovateľ spôsobil, že nie som vzhľadom na svoje zárobkové a majetkové pomery schopný platiť, a ak zaplatím, tak mal. dieťa dosahuje vyššiu životnú úroveň ako otec.

Uvedené závery porušovateľa sú potom v zmysle relevantných okolností arbitrárne a jeho bezprostredným právno-logickým aj faktickým dôsledkom je neprípustný zásah do môjho práva na riadny a spravodlivý proces.

Ide o omyl porušovateľa natoľko zjavný a závažný, že sa ním zakladá interpretačná svojvôľa, ktorej dôsledkom je zároveň zásah do základných práv účastníka konania, je nepochybné, že dochádza k takému zásahu do práva na spravodlivý proces, ktorý vyžaduje ústavnú korekciu.“

Sťažovateľ napokon navrhol, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a aby následne nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 8CoP/306/2010, a to rozsudkom zo dňa 23. 3. 2011 č. k. 8CoP/306/2010-111, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I. č. k. 22P 222/2009-83 z 5. 6. 2010, porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 8CoP/306/2010-111 z 23. 3. 2011 a rozsudok Okresného súdu Košice I. č. k. 22P 222/2009-83 z 5. 6. 2010 sa v plnom rozsahu zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Košice I. na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov tohto konania.“

Sťažovateľ k sťažnosti pripojil rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 CoP 306/2010 z 23. marca 2011, z ktorého vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 22 P 222/09-83 z 15. júna 2010. Krajský súd založil svoj rozsudok na potvrdení správnosti rozhodnutia okresného súdu a v nadväznosti na kľúčové námietky sťažovateľa považoval ústavný súd za potrebné poukázať najmä na túto časť jeho odôvodnenia:

„Konajúci súd sa vysporiadal s námietkami otca uplatnenými v odvolaní, ktoré tvorili jeho obranu už v priebehu konania na súde prvého stupňa a otec ani v priebehu odvolacieho konania neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by mali za následok iné rozhodnutie o jeho vyživovacej povinnosti(...) Odvolací súd rovnako, ako súd prvého stupňa dôsledne posúdil pomery účastníkov v čase predchádzajúcej úpravy výživného s pomermi existujúcimi v čase terajšieho rozhodovania a dospel k totožnému právnomu záveru, ako súd prvého stupňa, že výživné 130,- € mesačne, vzhľadom na zákonné ustanovenia citované v odôvodnení napadnutého rozsudku a z nich vyplývajúce zásady, je primerané reálnym zárobkovým schopnostiam a možnostiam otca, ktorý nemá inú vyživovaciu povinnosť a zohľadňuje aj odôvodnené potreby maloletej(...) berúc do úvahy, že zdravotný stav dieťaťa(...) výrazne ovplyvňuje štruktúru a rozsah jej odôvodnených potrieb bez ohľadu na vek. Odvolací súd dospel k záveru, že výživné 130,- € mesačne, ktoré predstavuje výživné na 1 deň 4,33 € zohľadňuje len základnú mieru nevyhnutných potrieb maloletej a je

nepochybné, že matka dopĺňa zdroj jej výživy na hranicu prospešnú a nevyhnutnú pre jej všestranný rozvoj a berúc do úvahy jej osobnú starostlivosť v rozsahu zodpovedajúcom veku a zdravotnému stavu maloletej, podiel matky na výživnom je fakticky porovnateľný s podielom otca na plnení vyživovacej povinnosti, preto sú bez právneho významu pomery matky, na ktoré otec maloletej poukazuje v odvolaní. K námietkam otca, že jeho príjem vzhľadom na výdavky; ktoré dokladoval, mu neumožňuje platiť výživné v stanovenej výške, odvolací súd poukazuje na ust. § 62 ods. 1 Zákona o rodine, ktoré plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom považuje za ich prvoradú zákonnú povinnosť, ako aj na odsek 5 tohto zák. ust., v ktorom je výslovne uvedené, že výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Podľa tohto zák. ustanovenia je rodič povinný plne rešpektovať vyživovaciu povinnosť a svoje výdavky usmerniť tak, aby plnenie vyživovacej povinnosti nebolo ohrozené. Odvolací súd tiež dodáva, že otcom tvrdené výdavky v preskúmanom období (náklady bývania 58,- € mesačne a 145,14 € ročne, splátka leasingu motorového vozidla 203,78 € mesačne, splátka pôžičky 323,- € mesačne, poisťné 31,36 € mesačne a náklady na dopravu do práce 40,- € mesačne), ktoré aj bez uplatnenia nevyhnutných životných nákladov (strava, oblečenie, veci osobnej potreby atď.) prevyšujú príjem otca, naznačujú, že jeho finančná situácia je lepšia, ako ju prezentoval v priebehu konania na súde prvého stupňa, ako aj v priebehu odvolacieho konania. Odvolací súd je toho presvedčenia, že otec mal v rozhodnom období dostatok finančných prostriedkov na uspokojovanie vlastných potrieb v rozsahu minimálne bežného životného štandardu, preto možno od neho spravodlivo žiadať, aby aspoň tento štandard poskytol maloletej dcére formou výživného, čo je v súlade s požiadavkou, že dieťa, rodičia ktorého nežijú spolu, má mať takú životnú úroveň, ako keby spolužitie rodičov existovalo. K odvolacej námietke otca, že súd prekročil návrh matky na začatie konania je potrebné dodať, že v konaniach, ktoré môže súd začať aj bez návrhu, ktorým je nesporne aj konanie o zvýšenie výživného pre maloleté dieťa (§ 81 ods. 1 O. s. p.) nie je súd viazaný návrhmi účastníkov konania (§ 153 ods. 2 O. s. p.) a pre zvýšenie výživného od prvého dňa mesiaca, v ktorom matka podala návrh, nevyžaduje osobitné posúdenie dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 77 ods. 1 Zákona o rodine). Odvolací súd tiež poznamenáva, že je výlučne vecou konajúceho súdu, či vykoná dôkazy označené účastníkmi konania za predpokladu, že skutkový stav potrebný na rozhodnutie vo veci zistil inými dôkaznými prostriedkami (§ 120 ods. 1 O. s. p.). Odvolací súd iba čiastočne

zohľadnil leasingové splátky 203,78 €, ktoré sú práve so zreteľom na sociálne pomery otca vysoké rovnako ako cena motorového vozidla 420.000,- Sk (13.941,- €) a splátka pôžičky 31,36 € (vyjadrenie otca k návrhu na č. l. 27) málo zasahuje do výdavkov otca, resp. splátka pôžičky 323,- € mesačne (výška splátky uvádzaná otcom na pojednávaní č. l. 60 a v odvolaní na č. l. 91) je v absolútnom nepomere k jeho príjmom a tiež požičanej sume 60.000,- Sk (1.991,- €). Odvolací súd posúdením všetkých relevantných skutočností vo vzťahu k spôsobu zaplatenia dlžného výživného dospel k rovnakému právnomu záveru, ako súd prvého stupňa, že vzhľadom k povahe prejednávanej veci, priznanému nároku, dĺžke rozhodovania o návrhu (návrh podaný 13. 10. 2009) a osobným pomerom otca, nebolo by spravodlivé priznať výhodu splátok, resp. dlhšiu lehotu splatnosti aj preto, že ide o výnimku zo zásady, že povinnosť uloženú v rozsudku treba splniť do troch dní. Odvolací súd poznamenáva, že otcovi muselo byť zrejmé, že s pribúdajúcim vekom maloletej sa zvyšujú jej odôvodnené potreby (teda aj suma potrebná na ich uspokojenie), preto pri primeranej prezieravosti otec mohol a mal vytvárať úspory v súvislosti s touto nepochybnou zmenou pomerov dieťaťa. Súдне zvýšenie rozsahu vyživovacej povinnosti mohol očakávať od začatia konania o zvýšenie výživného a je nepochybné, že príjmové pomery otca umožňovali, aby časť príjmu dal na tvorbu úspor, prípadne, aby sa inak pripravil na možnosť zvýšenia výživného pre dieťa, preto aj vzhľadom na relatívne vysoký dlh na výživnom je od neho možné očakávať splatenie dlhu v dvoch splátkach. S ostatnými relevantnými odvolacími námietkami otca sa vysporiadal konajúci súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia a s týmito sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou

o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podstatou sťažnosti je predovšetkým nesúhlas sťažovateľa so závermi krajského súdu, ktorý podľa neho nesprávne vyhodnotil skutočnosti rozhodujúce na posúdenie, či došlo k podstatnej zmene pomerov od pôvodného určenia rozsahu jeho vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu (určenie výživného rozsudkom okresného súdu č. k. 22 P 165/02-79 z 18. januára 2005), ktoré by odôvodňovali iné určenie (podstatné zvýšenie) jeho vyživovacej povinnosti.

Sťažovateľ vidí porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie v tom, že napadnutým rozsudkom bola odmietnutá jeho faktická argumentácia poukazujúca na rozsah jeho možností a schopností plniť si vyživovaciu povinnosť v súdom mu stanovenej sume.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu ústavný súd konštatuje, že jeho závery v ňom obsiahnuté nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné vo vzťahu k sťažovateľom označeným právam podľa ústavy a dohovoru. Vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu nemožno výklad a interpretáciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorú krajský súd v danom prípade zvolil, považovať za arbitrárnu alebo popierajúcu základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, vo veci rozhodnú.

Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku podľa názoru ústavného súdu v celom rozsahu vysporiadal s námietkami sťažovateľa uvedenými v podanom odvolaní, pričom svoje závery oprel o dôkazy vykonané už pred súdom prvého stupňa. Krajský súd zaujal stanovisko aj k námietkam sťažovateľa (uvedeným aj v ústavnej sťažnosti) o výške splátok pôžičky vo výške 323 € s poukazom na tvrdenia sťažovateľa na pojednávaní (č. 1. 60 súdneho spisu) a v odvolaní (č. 1. 91 súdneho spisu), pričom tieto náležite vyhodnotil aj vo vzájomnej súvislosti s ostatnými preukázanými výdavkami sťažovateľa.

O napadnutom rozsudku krajského súdu a jeho odôvodnení ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody tohto rozhodnutia neboli udržateľné, prípadne boli svojvoľné tak, aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2011